

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 51 (4–2016)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2016

Редакційна колегія

Курко М. Н., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Воронін В. М., д-р іст. наук, Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Мелков Ю. О., д-р філос. наук, доц., Отрешко Н. Б., д-р соціол. наук, доц., Перегуда Є. В., д-р політ. наук, проф. Піляєв І. С., д-р політ. наук, Попов В. Ж., д-р іст. наук, проф.

Юридичні науки

Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, доц., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Бородин І. Л., д-р юрид. наук, проф., Джунь В. В., д-р юрид. наук, проф., Заросило В. О., д-р юрид. наук, проф., Ковальчук А. Ю., канд. юрид. наук, доц., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р юрид. наук, проф., Лисенко С. О., канд. юрид. наук, доц., Литвиненко В. І., д-р юрид. наук, доц., Матвеев П. С., д-р юрид. наук, доц., Муравйов К. В., канд. юрид. наук,

доц., Подоляка А. М., д-р юрид. наук, проф., Христинченко Н. П., д-р юрид. наук, доц., Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф.

Економічні науки

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Бойченко Е. Б., д-р екон. наук, доц., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівеський О. І., д-р екон. наук, ст. наук. співроб., Романова Л. В., д-р екон. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук, доц., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Педагогічні та психологічні науки

Анісімов М. В., д-р пед. наук, проф., Грись А. М., д-р психол. наук, проф., Гуменникова Т. Р., д-р пед. наук, доц., Добрянський І. А., д-р пед. наук, проф., Коляденко Н. В., д-р мед. наук, доц., Кучерявий О. Г., д-р пед. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Рижиков В. С., д-р пед. наук, доц., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Шонша О. Л., канд. психол. наук, доц.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 13 від 28 грудня 2016 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: М. Н. Курко (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 51 (4–2016). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2016. — 192 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку політології, права і економіки.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” за наказом Міністерства освіти і науки України від 09.03.16 № 241 визнано як фахове видання з політичних наук (дата включення 26.05.10), юридичних наук (дата включення 31.05.11), економічних наук (дата включення 21.11.13).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Посох О. С. Інформатизація торговельної діяльності та її вплив на роботу супермаркетів	74
Бондар Ю. В. “Хто керує минулим, той керує майбутнім...”	5	Осовський К. В. Правове регулювання державного санітарно-епідеміологічного нагляду та його роль у сфері охорони здоров’я	78
Дікарев О. І. Історико-психологічний наратив у політогемності елітарної свідомості	15	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	84
Колісниченко Р. М. Структурні особливості глобалістичної свідомості	25	Бойченко Е. Б., Васильчук Н. О. Діагностика кадрового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства	84
Колтаков В. М. Проблема політики і стратегії освіти	32	Романова Л. В. Роль маркетингу в мотивації економічної діяльності підприємств машинобудування	91
Martyshyn D. S. Social issues of christian life in social thought of the Ukrainian Orthodox Church: problem statement	37	Сафонова В. Є. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств	97
Benson S. R. Globalized islamic holy terrorism: factors & motivations	44	Бовш Л. А. Імперативи розвитку медичного туризму в Україні	108
Азіма Фаді Роль держави у розвитку творчості молодого покоління	50	Заяць Г. С. Людський потенціал соціальної сфери села: динаміка змін	118
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	55	Комарніцький І. О. Застосування засобів нейромаркетингу в діяльності готельних підприємств	122
Білоус А. О., Пастернак А. О. Специфіка порушення прав людини в умовах військових конфліктів: постановчо-концептуальний характер і особливості	55	Мушкин И. М. Интегрирование системы управления безопасностью предприятия в корпоративную систему	127
Хатнюк Н. С. Податковий обов’язок платника податків та держава: правовий взаємозв’язок	59	Скиба Г. І., Беженар І. М. Аспекти економічної безпеки аграрного підприємництва	132
Кожем’яка І. В. Передумови формування та генезис адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Чорнобильській зоні відчуження	66	Хижняк В. О. Дотримання прав споживачів та підвищення соціальної відповідальності бізнесу	139

Падун Н. П. Парадигмальний розвиток мотиваційних факторів трудової діяльності та сучасних теорій управління персоналом	143	практичного використання інтерактивних освітніх технологій у системі вищої освіти	168
Савченко Є. О. Державне регулювання інноваційної діяльності	146	АКАДЕМІЧНЕ ЕСЕ	174
Таневски Д. Д. Перспективи и тенденции развития международного туризма	151	Ігнатченко А. А. Академічне есе як жанр наукової публіцистики	174
ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	156	Бідзюра І. П., Бідзюра О. І. Державно-церковні відносини, свобода совісті і віросповідальна політика в сучасній Україні	177
Bakhoу I. S. Teoretical foundations of the university policultural education	156	Нельга Т. О. Культура вільного часу та можливість задоволення культурно-дозвіллевих потреб у сучасній Україні	179
Григор'єва М. І. Процес довузівської освіти як важливий етап системи підготовки майбутніх менеджерів	161	Гончаренко Є. Ю. Лексико-стилістичний аспект формування вербального концепту “резюме” німецькою мовою	182
Кметик С. В., Білоус А. О. Методологічні та технолого-організаційні засади		ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	187

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наукові праці МАУП, 2016, вип. 51(4), с. 146–150

Потрібні радикальні зміни науково-інноваційної політики, орієнтовані на здобуття нових знань, розробку нових технологій, комерціалізацію інновацій і технологічну реструктуризацію всієї економіки.

Нова хвиля цивілізаційних змін, започаткована в середині ХХ ст., призвела до формування постіндустріальної цивілізації. Основними засобами виробництва суспільства нової епохи визнаються наукові знання й інформація, що реалізуються у нових технологіях і техніці, створенні нових товарів, відкритті нових джерел сировини, нових способах і методах організації та управління виробництвом, нових способах поєднання працівника із засобами виробництва. Лідерство у конкурентній боротьбі отримують високотехнологічні країни, засвідчуючи пріоритетність інноваційного чинника у формуванні конкурентоспроможності національного виробництва. Визнаний авторитет з питань конкурентної стратегії підприємства, регіону, країни на міжнародному рівні М. Портер розглядає цей процес з погляду співвідношення джерел вищого та нижчого порядку. Так, вартість робочої сили, природні ресурси, цінові й екстенсивні фактори можуть визначати рівень конкурентоспроможності і утримувати дану конкурентну позицію країни доти, доки інші країни світу не почнуть використовувати аналогічні чинники. Такі джерела конкурентоспроможності є нестійкими і мають бути замінені чинниками вищого порядку ще до того, як перестали бути такими [1, 39].

Револьюційний вплив інновацій не обмежується лише сферою виробництва, а стосується усіх сфер суспільних відносин, зумовлюючи історичну специфіку економічної

системи, її соціальної сфери, системи влади, міжнаціональних відносин. Упровадження інновацій розширює можливості ефективного вирішення нагальних економічних і соціальних проблем за ресурсозберігаючим сценарієм і здатне забезпечити стійку економічну динаміку на якісно новій основі.

Україна за технологічним рівнем і темпами інноваційного розвитку значно відстає від країн-лідерів. Реалізація інноваційної моделі розвитку здатна скоротити технологічне відставання за рахунок використання вітчизняного та світового науково-технічного й освітнього потенціалу і забезпечити прийнятний рівень конкурентоспроможності економіки України для її безболісної інтеграції в глобальний економічний простір на засадах, які відповідають національним інтересам. Тому потрібні радикальні зміни науково-інноваційної політики, орієнтовані на здобуття нових знань, розробку нових технологій, комерціалізацію інновацій і технологічну реструктуризацію всієї економіки.

Розуміння обмеженості традиційних чинників економічного розвитку змушує дослідників питань національної конкурентоспроможності все більше уваги приділяти інноваційній діяльності, яка здатна забезпечити формування довгострокових конкурентних переваг якісного економічного зростання. Основи методології цих питань закладені в працях Е. Денісона, Дж. Кендрика, Н. Д. Кондратьєва, Р. Солоу, М. І. Туган-Барановського, Й. Шумпетера.

Протягом останньої чверті століття, коли виявилось, що глобальні кризи набувають характеру перманентності, важливою характеристикою для будь-якої економіки стала її здатність до забезпечення стійкого розвитку. Тому у процесі дискусій з приводу відносної важливості різних факторів у створенні умов для стійкого розвитку все більша роль у підвищенні ефективності процесу розвитку, поряд з інституційними факторами, освітою, якістю державного управління, відводиться технологіям та інноваціям.

Лауреат Нобелівської премії Амартія Сен наголошує, що питання, яке виникає найбільш сильно тепер, — не стільки про кінець капіталізму, як про його природу і необхідність змін, що стосуються підвищення економічної ефективності за рахунок швидкості, з якою економіки сприймають існуючі технології і таким чином підвищують продуктивність у своїх галузях. Тому саме відмінності у рівні знань, здатності продукувати і сприймати інноваційні продукти розглядаються як критичні чинники відмінностей ефективності економік країн [2].

Інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу, чинником економічного, соціального і культурного розвитку, основою інноваційної стратегії розвитку економіки і забезпечення її конкурентоспроможності. Тому сучасні дослідники інноваційної діяльності пропонують аналізувати її як процес комплексних економічних, соціальних, психологічних і культурних перетворень, які реалізуються на мікро-, мезо- і макrorівнях соціуму [3].

Факторами формування інноваційного потенціалу Європейською школою бізнесу визначено:

- *людський капітал, навчання і соціальна згуртованість* (освіта, соціальна згуртованість, рівність політики);
- *державне регулювання і правові рамки* (ефективність ведення бізнесу);
- *наукові дослідження і розвиток* (науково-дослідна інфраструктура, патенти і товарні знаки);
- *використання інформаційно-комунікаційних технологій* (якість інфраструктури,

урядове використання інформаційно-комунікаційних технологій, телефонні комунікації, мобільний зв'язок, оснащеність комп'ютерами, інтернет-зв'язок, телебачення);

- *інституційне середовище* (оцінка макро-економічної політики, якість управління).

Глобальний Індекс Інновацій (Global Innovation Index (GII) The Business School of the World INCEAD) дає можливість оцінити здатність країн використовувати новітні технології, сприяти розвитку людського капіталу, поліпшувати екологічну політику. В основі моделі Глобального Індексу — сім факторів, які формують інноваційний потенціал і дають змогу підвищувати ефективність упровадження інновацій:

- *Інститути*: політичне середовище (політична стабільність, ефективність роботи уряду, ефективність правової бази); регуляторне середовище (якість регулювання, тягар державного регулювання, якість аудиту і звітності); умови для ведення бізнесу, що створюються державними інституціями (час започаткування бізнесу, пригнічення економічної свободи, захист інтелектуальної власності).

- *Людський потенціал*: інвестиції в освіту (витрати на освіту, % валових інвестицій; рівень підготовки кадрів); якість навчальних закладів (якість системи освіти; якість науково-дослідних установ; якість шкіл менеджменту); інноваційний потенціал (кількість дослідників НДДКР на мільйон населення; наявність вчених та інженерів; кількість людей з вищою освітою).

- *Інформаційно-комунікаційні технології і насиченість об'єктами інфраструктури*: ІКТ-інфраструктура (користувачі широко-смугових телевізорів, мобільних телефонів, стаціонарних телефонів (на 100 осіб); загальна інфраструктура (загальна якість інфраструктури, виробництво на душу населення електроенергії); впровадження і використання інфраструктури (користувачі Інтернету, персональні комп'ютери (на 100 осіб); урядове використання інформаційно-комунікаційних технологій, масштаби використання в бізнесі інтернет-ресурсу).

- *Розвиненість ринку*: умови для інвесторів і кредиторів (отримання кредиту — індекс юридичних прав, отримання кредиту — індекс кредитної інформації, захист інвесторів — індекс захисту інтересів інвесторів, розвиненість фінансового ринку); доступність приватних кредитів (доступність венчурного капіталу, середній залишок кредиту в позичальника / ВВП на душу населення, фінансування через місцеві ринки цінних паперів, внутрішні кредити приватному сектору (у % від ВВП), приплив ПІІ).

- *Розвиток бізнес-середовища*: інноваційне середовище на підприємствах (витрати компаній на НДДКР; державні видатки на НДДКР, % ВВП; ПІІ та передачі технології); інновації для екосистеми (розвиток кластерів, співробітництво університетів з промисловими підприємствами, інноваційна культура); відкритість для зовнішньої і внутрішньої конкуренції (рівень торговельних бар'єрів (зважаючи на тарифну ставку), інтенсивність місцевої конкуренції).

- *Результативність наукових знань*: створення знань (кількість патентів, публікації, наявність спеціалізованих науково-дослідних і навчальних послуг, здатність до інновацій); застосування знань (темпи зростання продуктивності праці, виробництво доданої вартості, складність виробничого процесу, частка робочої сили, зайнятої наукоємними послугами); експорт і зайнятість (обсяг високотехнологічного експорту, загальна щільність підприємницьких організацій, швидкість започаткування нового бізнесу).

- *Результативність інновацій і добробут*: ефективність інновацій (інноваційні продукти і послуги, роялті, товарні знаки, експорт доходів інноваційних галузей); переваги для соціального забезпечення (рівень диференціації доходів — індекс Джинні, ВВП на душу населення).

За методикою Всесвітнього економічного форуму при оцінюванні конкурентного статусу держави серед великої кількості факторів у довгостроковій перспективі перевага надається факторам розвитку й інноваційності, які в сукупності визначають технологічний

потенціал економіки країни до інновацій та рівень ефективності бізнесу при виробництві товарів і послуг.

Застосування показників рівня інноваційності дає змогу визначити як за рахунок інноваційної активності країни підвищують ефективність суспільного виробництва: по-перше, досягають найвищих показників продуктивності праці; по-друге, оперативно реагують на запити ринкового попиту, формуючи абсолютні потреби та інноваційну товарну номенклатуру; по-третє, здатні принципово змінити структуру економіки.

За індексом інновативності Україна посідає 88-ме місце серед 139 країн, у тому числі за показником витонченості стратегій і бізнес-операцій, на рівні компаній знаходиться на 80-му місці, а за показником інновацій — на 62-му через неефективну систему захисту інтелектуальної власності, зорієнтованість компаній на використання конкурентних переваг низького порядку (цінових), нерозвиненість мережі внутрішніх постачальників, низьку якість товарів і послуг місцевих постачальників.

Конкурентною перевагою України є інноваційний потенціал, що характеризує ресурсні можливості до продукування інновацій (якість науково-дослідних закладів, наявність наукових та інженерних кадрів). Рівень інноваційного потенціалу характеризує можливість забезпечення конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі у той час, як інші фактори конкурентоспроможності поступово знижують свій продуктивний потенціал, коли застосовуються на старій технологічній основі.

Можливість переходу до вищого щабля розвитку економіки за інноваційним сценарієм, інтенсивність і результативність інноваційних процесів визначаються інноваційним потенціалом країни. Сутність інноваційного потенціалу досить повно розкривається через дослідження змістовних характеристик його системних елементів як органічної цілісності. При формалізації структури інноваційного потенціалу необхідно враховувати, по-перше, наявні ресурси (матеріально-технічні, фінансові, науково-технічний і людський по-

тенціал), по-друге, інноваційне середовище (конкурентне середовище, інноваційну інфраструктуру, державну інноваційну політику, інноваційну культуру, інноваційну мотивацію), які в сукупності характеризують потенційні можливості здійснення інноваційної діяльності. Дієспроможність інноваційного потенціалу визначається наявністю ресурсних чинників для інноваційного розвитку, рівнем сформованості інноваційного середовища і реалізується в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності між ними. Діючи в одному напрямі, зазначені складові інноваційного потенціалу посилюють дію один одного, демонструючи синергетичний ефект. Правомірність цього положення обґрунтовано прибічниками акселеративного підходу Дж. Колінзом, К. Кристенсеном, Дж. Порасом, С. Фінкільштейном, згідно з яким результативність науково-технологічних факторів залежить від їх взаємодії з іншими елементами бізнесу: виробництвом, фінансами, кадрами, стратегією [4, 654]. Відсутність чи нерозвиненість одного з елементів інноваційного потенціалу призводить до неможливості реалізації інноваційної моделі конкурентоспроможності. Таким чином, теоретично формалізована інноваційна модель за принципом дії належить до класу мультиплікативних моделей, у яких результат визначається як добуток факторів впливу. Відсутність одного з факторів означатиме нульовий результат. Водночас практична формалізація моделі інноваційного потенціалу є проблематичною через неможливість порівняння факторів впливу: відсутність однакових одиниць виміру і ступеня агрегування, кількісної оцінки окремих складових. Якщо для фактографічного оцінювання ресурсних складових існує значний масив статистичної інформації, то для визначення дієвості інноваційного середовища більшу результативність мають проблемоорієнтовані експертні оцінки, які дають змогу виявити "вузькі місця" в кожній зі складових інноваційного потенціалу (інноваційній інфраструктурі, інноваційній культурі, інноваційній мотивації, конкурентному середовищі) і визначити напрями інноваційної політики держави.

Отже, державна інноваційна політика має спрямовуватися на реалізацію таких заходів:

- забезпечення теоретико-методологічного обґрунтування стратегії інноваційного розвитку країни з виокремленням поточних, середньострокових та перспективних управлінських заходів; визначення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки, виходячи з аналізу світових тенденцій соціально-економічного та науково-технічного розвитку з урахуванням можливостей вітчизняного інноваційного потенціалу;

- створення нормативно-правової бази для підтримки й стимулювання інноваційної діяльності, у тому числі у сфері регулювання прав інтелектуальної власності, а також дієвого механізму дотримання законів у цій царині; запровадження дієвого механізму дотримання законів у цій сфері, формування ефективної системи охорони об'єктів права інтелектуальної власності, створення та забезпечення підтримкою загального банку даних винаходів з регіональними філіями для полегшення пошуку необхідних для господарюючих суб'єктів нововведень; здійснення розбудови інноваційної інфраструктури, яка б забезпечила просування національної інноваційної продукції на світовий ринок;

- покращення регуляторного клімату через спрощення правил і процедур регулювання бізнесу, ліцензування, патентування тощо, зокрема у високотехнологічних секторах, що мають стати стрижнем інноваційної діяльності;

- підвищення рівня фінансового забезпечення інноваційної діяльності, у тому числі за рахунок прямого державного фінансування інноваційних інвестицій у структурну перебудову економіки та інвестицій у розвиток сучасної інноваційної інфраструктури; створення сприятливого інвестиційного клімату; збільшення частки прикладних досліджень, які сприяють підвищенню ефективності виробництва і вмотивовують до їх фінансування господарюючих суб'єктів;

- формування мотиваційного механізму до інноваційних перетворень через відродження системи пільгового оподаткування (зокрема, застосування системи пільг по по-

датку на прибуток за умови його спрямування на інноваційні інвестиції, введення системи податкового кредиту, податкових канікул, методики прискореної амортизації тощо з метою стимулювання витрат підприємств на дослідження та розробки); стимулювання спрямування інноваційної та інвестиційної діяльності на гармонізацію технологічної і галузевої структури виробництва;

– стимулювання високоефективних видів зайнятості за рахунок підвищення оплати праці працюючим у сфері науки та освіти, матеріально-технічного та фінансового забезпечення закладів освіти, науки, професійної підготовки та перепідготовки кадрів, розвитку венчурного підприємства, інформаційних мереж, залучення з-за кордону висококваліфікованих спеціалістів;

– розвиток технологічної інфраструктури, яка б сприяла мінімізації розриву між стадіями розробки інновацій (інноваційні центри,

бізнес-інкубатори, технопарки, лізингові фірми, різні форми альянсу науки і бізнесу, центри тиражування інноваційних продуктів, кредитно-банківська система).

Література

1. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер; пер. с англ; под ред. В. Д. Щетинина. — Москва: МО, 1993. — 896 с.
2. Sen Amartya. Development as Freedom / Amartya Sen. — Oxford: Oxford University Press, 1999.
3. Шингур О. В. Організаційно-економічний механізм комерціалізації науково-технічних розробок: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.02.02 / О. В. Шингур. — Київ, 2003.
4. Лук'яненко Д. Г. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку [Монографія]: у 2 т. / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк та ін. — Київ: КНЕУ, 2006. — Т. 1. — 810 с.

Досліджено, систематизовано та ранжовано комплекс заходів, на реалізацію яких має бути спрямована сучасна державна інноваційна політика в Україні.

Investigated, systematized, and ranked set of measures for implementation of which should be directed to the current state innovation policy in Ukraine.

Исследован, систематизирован и ранжирован комплекс мероприятий, на реализацию которых должна быть направлена современная государственная инновационная политика в Украине.

Надійшла 23 грудня 2016 р.